

mányát is közel hozza a fiatalabb generációhoz, amelynek tagjai – a mindenkori fiatalok szokásai szerint – egyetértve vagy kritizálva, de e sorokat olvasva nem ismeret nélkül tekinthetnek ezekre az évekre. Ez bizony hagyományteremtés, feltételezve persze, hogy a hagyomány nem jelent automatikusan követési kényszert is.

Adatokban gazdag, irodalomtörténeti tanulságokkal is járó tanulmány foglalkozik a Babits-paródiák egy csoportjával. Kitérnek belőle a recepció és a parodizálás párhuzamossága, részben egymásra utaltsága, sőt az a furcsaság is, hogy a recepcióra néha a paródiák jellemzőbbek, mint maguk az esztétikai vagy tudományos megközelítések. E megállapítás persze elég kellemetlen a mindenkori irodalmi kanonizációra nézvést. Miként az a megállapítás is, hogy a Babits hatása alatt keletkezett versek egy része ma már kimondottan paródiaként hat, ezáltal megteremtve az irodalmi alakváltás szituációját. Így van ez természetesen Ady esetében is. Csak jelzésszerűen lehet még említeni a Nyugat és a sport kapcsolatát feltáró írást, illetve az egykor sokat hallott, használt „bartóki modell” kifejezést körüljáró tanulmányt. A recenziók közül feltétlenül szót kell ejteni az E. Csorba Csilla által összeállított Ady-képeskönyvet és a Kelevéz Ágnes Babits-tanulmányait ismertetőkről.

Végül idézzünk a gondolatébresztő kötetből két túlexponált szöveg helyet. Az egyik, amely a Füst Milán-művek intézményi pártfogását hiányolja, nem a szerzőtől származik. Lehet keseregni az érdektelenségen, csak hogy minden külső támogatás demoralizál. Azt is, aki előnybe hoz, de főleg azt, aki részesül ebben. Hol vannak a belső indíttatástól, rokonszenvtől és tudásvágytól vezérelt szakemberek, filológusok, akik nem a (bármilyen) pozíciót, amivel a támogatás jár, hanem az eredményt vigyázzák? Az áldozatkész, kezdeményező szellem? Nélküle nincsen semmi tudomány... És talán a Babits kritikai kiadás rövid minősítése is eltúlzott.

„Nincs főzene. Főzene nincs.”
A recenzens is ezt gondolja.

BUDA ATTILA

*(Pont Kiadó, Budapest, 2009,
152 oldal, 2100 Ft)*

BACSÓ BÉLA: *Az elmélet elmélete*

Bacsó Béla legújabb tanulmánykötete interdiszciplináris vállalkozás, hiszen egyszerre tartalmaz filozófiai, művészetelméleti, irodalomtudományi és képzőművészeti tárgyú írásokat. A szerző főleg az elméleti keret kérdéseivel, illetve

a magáról az elméletről való gondolkodással foglalkozik a kötet szövegeiben, melyek korántsem sebtében egymás mellé szerkesztett tanulmányok, hanem tematikailag nagyon is kapcsolódnak egymáshoz.

A kötet nyitó tanulmánya általános-ságban tárgyalja az elméletről való gondolkodást. Ezt követi egy rövid írás a görög tragédiáról és annak elméletéről, majd egy elemzés következik, amely Hans-Georg Gadamer Arisztotelész-olvasatát ismerteti. A szerző ezek után Hegel és Heidegger tapasztalatról alkotott fogalmát vizsgálja, majd az ego filozófiai fogalmáról és annak kétségbe vonható realitásáról közöl rövidebb tanulmányt. De olvashatunk értekezést Max Scheler gyűlöletfogalmáról, Kolnai Aurél munkásságáról, Husserl és Derrida elméletének hasonlóságairól és különbségeiről, vagy kommentárt Tengelyi László *Tapasztalat és kifejezés* című könyvéhez. A szerző Maurice Blanchot *L'écriture du désastre* című művét is kommentálja egy rövid tanulmány erejéig, majd irodalomtörténeti vizekre evezve Goethe *Faust*ja második részének olvashatóságát vizsgálja. A kötet inter-

diszciplináris jellegét hangsúlyozandó előkerül egy képzőművészeti tárgyú írás is, mégpedig Megyik János képeinek reduktív művészetéről. A könyv egy rövid eszmefuttatással zárul az esszé műfajának lehetőségeiről, majd általánosságban az esztétikáról és napjaink művészetelméleti gondolkodásáról.

A tanulmányok közül főként az elméletről való gondolkodást elemző bevezető írást, az esszé műfajának lehetőségeit taglaló tanulmányt, valamint az esztétikáról szóló rövid értekezést emelném ki. Ezek ugyanis azok az írások a kötetben, amelyek olyan művészetelméleti és egyáltalában olyan gondolkodásbeli problémákkal foglalkoznak, melyeknek mindig lehet aktualitásuk. Napjainkban, a posztmodern művészetelméletek idejében, amikor egymásnak gyakran ellentmondó elméleti keretek váltják egymást, illetve élnek egymás mellett, ezek különös jelentőséggel bírhatnak. Az esszé műfaja olyan lehetőségeket kínálhat mind az író, mind pedig az olvasó számára, amelyeket a szigorú tudományos keretek között megírt, precíz hivatkozási apparátusra épülő szaktanulmá-

nyok nem minden esetben képe-
sek biztosítani. Az elméletről mint
jelenségről is gondolkodnunk kell,
s miként Bacsó is hangsúlyozza,
rossz úton jár az a művészetelmé-
let, amely a műalkotásra akarja
ráerőltetni saját előfeltevéseit, s
nem veszi figyelembe annak egye-
diségét. Az esztétika napjainkban
egyre fontosabbá váló tudomány-
ág, hiszen annak ellenére, hogy a
művészi szépről való gondolkodá-
sunk alapvetően megváltozott,
mindennapi életünket egyre in-
kább áthatja egyfajta esztétizmus,
a szépség keresése.

Habár Bacsó Béla tanulmány-
kötete alapvetően hermeneutikai
elméleti keretben látszik gondol-
kodni, a szövegekből kitűnik a
más művészetelméleti és filozó-
fia megközelítések iránti nyitott-
ság is, ami mindenképpen fontos
és dicséretes vonása egy hasonló
jellegű tudományos munkának.
E nyitottságról tanúskodik a fen-
tebb már említett interdiszcipli-
naritás, a különböző tudományter-
ületek és művészeti ágak szimul-
tán ismerete és vizsgálata is.

Úgy vélem, *Az elmélet elmélete*
mindenképpen jelentős mű a kor-
társ magyar művészetelmélet ter-
ületén, amelyből sok aktuális, a
filozófia és a művészet története
során újra és újra felbukkanó prob-
lémáról kaphatunk képet, így a té-
ma iránt érdeklődő – nem kizáró-
lag szakmai – közönség számára

kifejezetten érdekes olvasmány
lehet.

KÁNTÁS BALÁZS

(*Kijárat Kiadó, Budapest, 2009,*
206 oldal, 2000 Ft)

BÉKÉS MÁRTON:
A hagyomány forradalma

Németh László életműve legérté-
kesebb részének esszéit tartotta,
különösen egyszemélyes folyóira-
ta, a Tanú írásait tekintette mara-
dandónak. A mindmáig kutatások
tárgyát képező szépirodalmi, iro-
dalomtörténeti tárgyú esszék mel-
lett ugyanakkor politikai témájú
szövegei kevés figyelmet kaptak,
a szerzővel foglalkozó szakiroda-
lom egészen eddig tartozott egy
olyan átfogó munkával, amely itt-
ott elejtett, töredékesen megfo-
galmazott gondolataiból politikai
filozófiáját rekonstruálta volna.

Békés Márton azonban nem-
csak rekonstruálni és interpretálni,
de aktualizálni is kívánja a Né-
meth László-i hagyományt, így
több szempontból is figyelemre-
méltó kísérlettel állunk szemben.
Bevallott célja, hogy ne csupán
megismételje vagy összefoglalja a
könyvtárnnyira tehető recepció ál-
lításait, hanem új szempontokat,
új irányt adjon az értelmezésnek.
Az általa választott módszer arra